

Αθήνα, 17 Ιανουαρίου 2005
Αριθμ. πρωτ. υποθέσεως: 8797/14-05-2004
Ειδικός Επιστήμονας Μιχάλης Ρουμελιώτης

Π Ο Ρ Ι Σ Μ Α
(Ν3094/2003, ΑΡΘΡΟ 4§6)

**ΑΡΝΗΣΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΠΑΡΑΒΟΛΟΥ
ΚΑΤΟΠΙΝ ΠΑΡΑΙΤΗΣΕΩΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΓΛΩΣΣΟΜΑΘΕΙΑΣ**

Ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του κατά το άρθρο 103 § 9 του Συντάγματος και το ν.3094/2003 εξέτασε την αναφορά της κυρίας Σ. Τ. (αρ. πρωτ. 8797/14-5-2004) και συντάσσει το παρόν πόρισμα, το οποίο γνωστοποιείται, διαβιβάζεται και κοινοποιείται αρμοδίως.

Ιστορικό

Στις 22 Απριλίου 2004, η κυρία Σ. Τ. υπέβαλε στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Νομαρχιακής Αυτοδιοικήσεως Λάρισας, αίτηση συμμετοχής σε εξετάσεις του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας, που επρόκειτο να λάβουν χώρα την 26^η Ιουνίου του ίδιου έτους. Μαζί με την αίτησή της υπέβαλε και το προβλεπόμενο παράβολο, ονομαστικής αξίας €50.

Λίγες μέρες μετά, η κυρία Σ. Τ. επανήλθε στην ως άνω Διεύθυνση και δήλωσε ότι δεν επιθυμούσε πλέον να συμμετάσχει στις εξετάσεις αυτές τη συγκεκριμένη ημερομηνία. Ζήτησε δε να κρατηθεί το παράβολο για τη συμμετοχή της στις εξετάσεις σε μεταγενέστερη ημερομηνία, ειδάλλως να της επιστραφεί. Η Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Ν.Α. Λάρισας αρνήθηκε.

Η άρνηση αυτή ευρίσκετο σε αρμονία με σχετική εγκύκλιο οδηγία που είχε απευθύνει, την 7^η Απριλίου 2004, η Διεύθυνση Πιστοποίησης Ξένων Γλωσσών του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (στο εξής ΥΠΕΠΘ), στους Περιφερειακούς Διευθυντές Εκπαίδευσης, τους Διευθυντές Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και τους Προϊσταμένους Γραφείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, με θέμα «Αποστολή εντύπων «Δελτίο Εξεταζομένου» και διευκρινίσεις για τη συμπλήρωση του ειδικού εντύπου Αίτηση Συμμετοχής για τις Εξετάσεις του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας, επιπέδου Β2 «καλή γνώση», περιόδου Ιουνίου 2004 των ξένων γλωσσών: Αγγλικής, Γαλλικής, Γερμανικής και Ιταλικής». Σε αυτήν ανεγράφετο ότι: «Οι υποψήφιοι θα δηλώνουν τη συμμετοχή τους στο ειδικό έντυπο αίτησης καθώς επίσης θα καταθέτουν για κάθε γλώσσα χωριστά (σε περίπτωση που ο/η υποψήφιος/α επιθυμεί να εξεταστεί σε περισσότερες από μια γλώσσες) τέλη συμμετοχής με παράβολο δημοσίου, το οποίο ανέρχεται στο ποσό των **50 ευρώ** και τούτο αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της αίτησης και δεν επιστρέφεται. Το παράβολο εκδίδεται από τις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.) της

χώρας.»¹

Στις 3 Ιουνίου 2004, η Διεύθυνση Πιστοποίησης Ξένων Γλωσσών του ΥΠΕΠΘ ανακοίνωσε, με την υπ' αριθ. 51287/KB εγκύκλιο, το πρόγραμμα διεξαγωγής εξετάσεων. Στις 16 Ιουνίου 2004, η Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Ν.Α. Λάρισας ανακοίνωσε, με το υπ' αριθ. 1991/16-6-2004 έγγραφο, τα εξεταστικά κέντρα, και την αλφαβητική σειρά των επωνύμων των εξεταζομένων, βάσει της οποίας επρόκειτο να κατανεμηθούν αυτοί σ' αυτά.

Οι εξετάσεις διεξήχθησαν κανονικά την 26^η Ιουνίου. Η κυρία Σ. Τ. δεν συμμετέσχε. Στον οριστικό πίνακα των αποτελεσμάτων συμπεριελήφθη και το όνομά της, με την ένδειξη «αποτυχών».

Διαδικαστικές ενέργειες

Ο αρμόδιος Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Νομαρχιακής Αυτοδιοικήσεως Λάρισας και στη Διεύθυνση Πιστοποίησης Ξένων Γλωσσών του ΥΠΕΠΘ, επιστολή από 19/7/2004, με τον ισχυρισμό ότι ανέκλυτε κατ' αρχήν αξίωση της κυρίας Σ. Τ. για επιστροφή των καταβληθέντων, και με την παρότρυνση για διόρθωση της σχετικής εγκυκλίου οδηγίας, υπ' αριθ. 33612/KB/7-4-2004.

Η Διεύθυνση Πιστοποίησης Ξένων Γλωσσών του ΥΠΕΠΘ απάντησε με το από 29/7/2004 υπ' αριθ. 72329/KB έγγραφο, αρνούμενη ότι στην περίπτωση της κυρίας Σ. Τ. προβλέπεται «νομικά» η επιστροφή του παραβόλου, διότι «κάτι τέτοιο θα ήταν αντίθετο με την εγκύκλιό μας και η μη συμμετοχή της [κυρίας Σ. Τ.] στις εξετάσεις δεν οφείλεται σε πράξεις ή παραλείψεις της Υπηρεσίας μας».

Στις 7/9/2004, ο Ειδικός Επιστήμονας του Συνηγόρου του Πολίτη Μιχάλης Ρουμελιώτης επικοινωνήσε τηλεφωνικώς με τον Διευθυντή κύριο Γιαλεσάκη και ζήτησε περαιτέρω διευκρινίσεις. Ζήτησε δε ειδικότερα απάντηση στο ερώτημα μήπως το Δημόσιο είχε δαπανήσει, συνεπεία της αρχικής αιτήσεως της κυρίας Σ. Τ. και πριν την ανάκληση, το χρηματικό ποσό που είχε αυτή καταβάλει.

Κατόπιν αυτού, η Γενική Διεύθυνση Διεθνών Εκπαιδευτικών Σχέσεων του ΥΠΕΠΘ απέστειλε το αρκετά εκτενέστερο υπ' αριθ. 94045/KB/9-9-2004 έγγραφο. Σ' αυτό επέμεινε στην άρνηση επιστροφής του παραβόλου, με το σκεπτικό που συζητείται κατωτέρω. Στο σκεπτικό αυτό ανεγράφησαν και τα εξής. «Ε. Από τα στοιχεία που υπάρχουν στη διάθεση της υπηρεσίας μας προκύπτει ότι η υποψήφια [Σ. Τ.] ενήργησε κατά τρόπο που δημιουργεί ερωτηματικά ως προς το τι επιδιώκει, αφού πέραν της αρχικής αίτησης συμμετοχής της δεν έχει κατατεθεί άλλη αίτηση που να δηλώνει ότι διακόπτει τη συμμετοχή της στο διαγωνισμό ή ότι αιτείται την επιστροφή του παραβόλου. Η άποψή μας είναι ότι με τις ενέργειες στις οποίες έχει προβεί επιχειρεί να αμφισβητήσει την αξιοπιστία του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας.»

Η Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Νομαρχιακής Αυτοδιοικήσεως Λάρισας δεν απάντησε.

Νομικό πλαίσιο

(Βλ. τα κείμενα των διατάξεων του νόμου στο παράρτημα του πορίσματος).

Όπως σαφώς προκύπτει από το άρθρο 12 του ν.2362/95 περί δημοσίου λογιστικού, και το άρθρο 2§3 του ν.2740/99 περί κρατικού πιστοποιητικού γλωσσομάθειας, το ειδικό έντυπο παράβολο ονομαστικής αξίας €50 που κατέθεσε η

¹ Οι εμφάσεις στο πρωτότυπο.

κυρία Σ. Τ., στις 22 Απριλίου 2004, στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Λάρισας, ήταν αποδεικτικό εισπράξεως υπό του Δημοσίου, χρηματικού ποσού, που κατέβαλε η κυρία Σ. Τ., με νόμιμη αιτία τη συμμετοχή της στις εξετάσεις του κρατικού πιστοποιητικού γλωσσομάθειας, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στην αίτησή της. Η αίτηση αυτή, ελλείπει ειδικότερας ρυθμίσεως, ήταν ελευθέρως ανακλητή, κατά το άρθρο 3§2 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (στο εξής ΚΔιΔιαδ), «χωρίς συνέπειες», μέχρι την έκδοση της αιτουμένης διοικητικής πράξεως. Η διοικητική αυτή πράξη δεν ήταν, κατ' ορθήν ερμηνεία, η έκδοση του πιστοποιητικού γλωσσομάθειας της ν.2740/99,2§1, προφανώς όμως δεν ήταν και η απλή πρωτοκόλληση της αιτήσεως. Η διοικητική πράξη, μέχρι την έκδοση της οποίας εδικαιούτο η κυρία Σ. Τ. να ανακαλέσει την αίτησή της, ήταν, ή η οριστικοποίηση και ανακοίνωση του προγράμματος διεξαγωγής των εξετάσεων, κατά την υ.α.60043/ΚΒ/20-6-2003,3§2, ή η κατάρτιση του ονομαστικού καταλόγου της υ.α.60043/ΚΒ/20-6-2003,4§1, που αφορούσε το οικείο εξεταστικό κέντρο, πράξεις που διενεργήθηκαν αμφότερες πολύ μετά την προσέλευση της κυρίας Σ. Τ. στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Λάρισας για να ειδοποιήσει ότι δεν ήθελε πλέον να συμμετάσχει στις συγκεκριμένες εξετάσεις.²

Με την ανάκληση της αιτήσεως συμμετοχής στις εξετάσεις του κρατικού πιστοποιητικού γλωσσομάθειας, παύει να υφίσταται η νόμιμη αιτία καταβολής του χρηματικού ποσού της ν.2740/99,2§3. Και ανακύπτει αξίωση επιστροφής του ποσού που καταβλήθηκε με την αίτηση, είτε απευθείας από την ΚΔιΔιαδ3§2 που ορίζει δικαίωμα ανακλήσεως της αιτήσεως «χωρίς συνέπειες», είτε, επικουρικά (αν θεωρηθεί ότι δεν προκύπτει αυτό το δικαίωμα από την ΚΔιΔιαδ3§2), κατά το άρθρο 904 του Αστικού Κώδικα (στο εξής ΑΚ), επειδή το ποσό αυτό καταβλήθηκε με νόμιμη αιτία (τη συμμετοχή στις εξετάσεις) που δεν επακολούθησε.³

Η επιστροφή στη συνέχεια της χρηματικής αξίας του παραβόλου γίνεται κατά τα προβλεπόμενα στην υ.α.1093246/5486/0016/16-10-2000, ήτοι με τη συμπλήρωση, από την υπηρεσία όπου κατετέθη το παράβολο, της πράξης επιστροφής, και την προσκόμιση του παραβόλου σε οποιοδήποτε δημόσιο ταμείο.

Η θέση της διοικήσεως

Η διοίκηση ισχυρίστηκε αρχικά ότι α) «η καταβολή παραβόλου ... δεν συντελεί στον πλουτισμό του Δημοσίου», β) ότι η εγκύκλιος οδηγία του Γενικού Διευθυντού Πιστοποίησης της Γνώσης Ξένων Γλωσσών υπ' αριθ. 33612/ΚΒ/7-4-2004 αναφέρει

² Σημειωτέον παρεμπιπτόντως, ότι, και μετά την έκδοση της αιτουμένης διοικητικής πράξεως, παύει μεν η διοίκηση να οφείλει, κατά την ΚΔιΔιαδ3§2, να δεχτεί την ανάκληση της αιτήσεως, δεν της απαγορεύεται όμως κιόλας, ελλείπει ειδικότερων διατάξεων, να το κάνει. Μετά την έκδοση δηλαδή της αιτουμένης διοικητικής πράξεως, αν ο ενδιαφερόμενος θέλει να ανακαλέσει την αίτησή του, η διοίκηση έχει διακριτική ευχέρεια να δεχτεί ή όχι την ανάκληση. Διακριτική ευχέρεια που θα πρέπει να ασκήσει κατά τους κανόνες της καλής διοικήσεως, στους οποίους περιλαμβάνεται και η επιθυμία για την εξυπηρέτηση του πολίτη, όποτε δεν προκύπτει απ' αυτήν βλάβη του δημοσίου.

³ Εάν θεωρηθεί ότι η αξίωση επιστροφής δεν προκύπτει απευθείας από την ΚΔιΔιαδ3§2, αλλά μόνο λόγω αδικαιολογήτου πλουτισμού, μπορεί να θεωρηθεί ότι υπόκειται στην εξαίρεση της ΑΚ909. Η διάταξη αυτή, σε περίπτωση χρηματικού ποσού και όχι άλλου πράγματος, αφορά το ενδεχόμενο να έχει ήδη ο λήπτης ξοδέψει το ποσό, συνεπεία της λήψεως αυτού στο πλαίσιο της συγκεκριμένης εννόμου σχέσεως, πριν το χρόνο κατά τον οποίο όφειλε να προβλέψει την αναζήτηση (ΑΚ912), δηλαδή εν προκειμένω πριν από το χρόνο της ανακλήσεως της αιτήσεως της κυρίας Σ. Τ. Εφόσον όμως, μέχρι το χρόνο αυτό, το δημόσιο δεν είχε ακόμη αναλάβει έναντι τρίτων (π.χ. επιτηρητών) την υποχρέωση καταβολής των ποσών που αφορούσαν τη συμμετοχή στις εξετάσεις της κυρίας Σ. Τ., δεν προκύπτει η εξαίρεση της ΑΚ909.

ότι το παράβολο δεν επιστρέφεται, και γ) ότι η μη συμμετοχή της κυρίας Σ. Τ. στις εξετάσεις «δεν οφείλεται σε πράξεις ή παραλείψεις» της διοικήσεως.

Στη συνέχεια, η διοίκηση προσέθεσε τα εξής:

Α. Ότι από τις διατάξεις α) του άρθρου 2§3 του ν.2740/99, β) του άρθρου 1§β της ΥΑ60043/ΚΒ/20-6-2003, και, γ) της ΥΑ40180/ΚΒ/3-5-2004, προκύπτει ότι «η συμμετοχή υποψηφίου στις εξετάσεις αρχίζει με την υποβολή της αίτησης μαζί με τα λοιπά δικαιολογητικά και ολοκληρώνεται με την έκδοση των οριστικών αποτελεσμάτων, ανεξαρτήτως αν ο υποψήφιος για δικούς του προσωπικούς λόγους αποφασίσει να μην λάβει μέρος σε ορισμένα στάδια του διαγωνισμού, όπως στην περίπτωση της υποψήφιας [Σ. Τ.], η οποία όπως αποδείχθηκε εκ των υστέρων δεν προσήλθε να εξεταστεί στις δεξιότητες».

Β. Ότι η αρμόδια υπηρεσία ήταν υποχρεωμένη «σε όλα τα στάδια του διαγωνισμού να λάβει υπόψη της και την εν λόγω υποψήφια». Ότι «από τον οριστικό πίνακα των αποτελεσμάτων [που κυρώθηκε με την υπ' αριθ. 72844/ΚΒ/30-7-2004 απόφαση ΥΠΕΠΘ προκύπτει ότι η υποψήφια αυτή] απασχόλησε όλους τους εμπλεκόμενους στο σύστημα πιστοποίησης, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι, όπως προέκυψε μετά την έκδοση των αποτελεσμάτων, δεν παρουσιάστηκε με αποκλειστικά δική της ευθύνη στο εξεταστικό κέντρο για να εξεταστεί... Η τελική βαθμολογία όπως αναγράφεται στον οριστικό πίνακα και η ένδειξη «αποτυχών» δεν αφήνουν κανένα περιθώριο αμφισβήτησης ότι η εν λόγω υποψήφια απασχόλησε την υπηρεσία μας σε όλα τα στάδια του διαγωνισμού».

Γ. Ότι ο διαγωνισμός «δεν ματαιώθηκε ή ακυρώθηκε», αλλά διενεργήθηκε κανονικά. Ότι προϋπόθεση της επιστροφής του παραβόλου, σύμφωνα με «τη σχετική διατύπωση του άρθρου 105 του π.δ.16/1989» είναι και «η απόφαση ματαίωσης ή ακύρωσης του διαγωνισμού».

Δ. Ότι η απάλειψη του σχετικού όρου μη επιστροφής από την επίμαχη εγκύκλιο «δεν θα δημιουργήσει αξίωση για επιστροφή του παραβόλου».

Ε. Ότι «τα περί αδικαιολογήτου πλουτισμού δεν ευσταθούν, αφού το κόστος του διαγωνισμού ανέρχεται σε 2.700.000,00 ευρώ και τα έσοδα από το παράβολο ανέρχονται μόνο σε 1.095.000,00 ευρώ».

ΣΤ. Ότι «η υποψήφια [Σ. Τ.] ενήργησε κατά τρόπο που δημιουργεί ερωτηματικά ως προς το τι επιδιώκει, αφού πέραν της αρχικής αίτησης συμμετοχής της δεν έχει κατατεθεί άλλη αίτηση που να δηλώνει ότι διακόπτει τη συμμετοχή της στο διαγωνισμό ή ότι αιτείται την επιστροφή του παραβόλου. Η άποψή μας είναι ότι με τις ενέργειες στις οποίες έχει προβεί επιχειρεί να αμφισβητήσει την αξιοπιστία του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας».

Ζ. Ότι «οι εξετάσεις του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας δεν εντάσσονται στο εκπαιδευτικό σύστημα για δωρεάν παιδεία και η καταβολή του παραβόλου που θεσμοθετήθηκε έχει καθαρά ανταποδοτικό χαρακτήρα για να καλυφθεί μέρος των δαπανών που συνεπάγεται η διοργάνωση των εξετάσεων». Και ότι «είναι σαφώς πολύ μικρό το ποσό του παραβόλου σε σχέση με τα άλλα συστήματα πιστοποίησης που λειτουργούν στην Ελλάδα».

Κρίσιμα σημεία, διαπιστώσεις

Α. Ως προς την επίλυση της συγκεκριμένης υποθέσεως

Η αντίληψη ότι μία εγκύκλιος οδηγία του Διευθυντού Πιστοποίησης της Γνώσης Ξένων Γλωσσών μπορεί να καθιστά ανεπίστρεπτο το παράβολο που κατατίθεται με την αίτηση συμμετοχής στις εξετάσεις του κρατικού πιστοποιητικού γλωσσομάθειας,

είναι προφανώς εκτός της λογικής του κράτους δικαίου. Η σχετική αναφορά της υπ' αριθ. 33612/ΚΒ/7-4-2004 εγκυκλίου θα είχε κάποια αξία μόνο αν απέρρευε από τις διατάξεις του νόμου, ή αν αφορούσε ζήτημα που δεν ερρυθμίζετο από το νόμο, αλλά είχε αφεθεί στην πρόνοια των οργάνων της διοικήσεως να ενεργήσουν κατά τη λογική της καλής διοικήσεως.

Τίποτε τέτοιο όμως δεν συμβαίνει εδώ. Ο σχετικός τυπικός νόμος περί του κρατικού πιστοποιητικού γλωσσομάθειας ρητώς αναφέρει ότι η χρηματική αξία του παραβόλου καταβάλλεται για τη συμμετοχή στις εξετάσεις, και όχι φυσικά για τη λήψη υπόψη της αιτήσεως συμμετοχής. Πουθενά δε δεν φαίνεται να αποκλίνει, αν και βεβαίως κατ' αρχήν θα μπορούσε, από τον γενικό κανόνα του ανακλητού της αιτήσεως του διοικουμένου, κατά την ΚΔιΔιαδ3§2. Η δε άποψη που εξέφρασε η Γενική Διευθύντρια Διεθνών Εκπαιδευτικών Σχέσεων, ότι η συμμετοχή στις εξετάσεις αρχίζει με την υποβολή της αιτήσεως συμμετοχής, δεν έχει κανένα απολύτως έρεισμα, ούτε στο ν.2740/99, ούτε και στις ακολούθως εκδοθείσες ΥΑ60043/ΚΒ/20-6-2003 και 40180/ΚΒ/3-5-2004, οι οποίες δεν θα μπορούσαν άλλωστε να αποκλείσουν τη δυνατότητα ανακλήσεως της αιτήσεως (και την κατ' ακολουθίαν επιστροφή του παραβόλου), ελλείψει, αν μη τι άλλο, νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως.

Η υποχρέωση επιστροφής του ποσού που κατεβλήθη με τη μέθοδο του παραβόλου προβλέπεται από διάταξη τυπικού νόμου, συγκεκριμένα είτε την ΚΔιΔιαδ3§2, είτε την ΑΚ904. Και αντιστοιχεί σε δικαίωμα του διοικουμένου, το οποίο κατά συνέπεια δεν εξαρτάται από περαιτέρω δικαιοπολιτικές κρίσεις ηθικής ή σκοπιμότητας, ούτε και υπόκειται σε αυτές. Ως εκ τούτου, είναι αλυσιτελή τα λεγόμενα περί του αν είναι μικρό το ποσό του παραβόλου σε σχέση με άλλα συστήματα πιστοποίησης, ή αν το δημόσιο πλουτίζει ή όχι απ' αυτό.

Η παρατήρηση όμως ότι το δημόσιο δεν πλουτίζει, ενδέχεται να υποκρύπτει μια παρεξήγηση ως προς τη νομική έννοια του αδικαιολογήτου πλουτισμού. Καλό λοιπόν να διευκρινιστεί ότι ως πλουτισμός εδώ δεν νοείται κατ' αρχήν η αύξηση της περιουσίας από οικονομικής απόψεως, αλλά η ύπαρξη στη συγκεκριμένη περιουσία κάποιου στοιχείου (με οικονομική βεβαίως αξία), για την οποία ύπαρξη δεν υπάρχει δικαιολόγηση από νομικής απόψεως. (Τέτοια δικαιολόγηση μπορεί να είναι η εκτέλεση συμβάσεως, η χρησικτησία, μια ειδική διάταξη νόμου, κ.ά.).

Αδιάφορο είναι επίσης το ότι δεν είναι πράγματι υπεύθυνη η διοίκηση για το ότι δεν συμμετέσχε η κυρία Σ. Τ. στις εξετάσεις, καθώς και τα συναφή, ότι οι εξετάσεις δεν ματαιώθηκαν αλλά διενεργήθηκαν κανονικά, και ότι για δικούς της αποκλειστικά λόγους δεν έλαβε μέρος η κυρία Σ. Τ. Ο αρχικός λόγος επιστροφής του παραβόλου δεν είναι ότι έσφαλε κάπου η διοίκηση, ούτε είναι προϋπόθεση της επιστροφής αυτό το τελευταίο. Αρκεί γι' αυτό το ότι η κυρία Σ. Τ. εδικαιούτο κατά το νόμο να ανακαλέσει την αίτηση συμμετοχής, και προσήλθε και δήλωσε ότι δεν θέλει (για οποιουδήποτε λόγους) να συμμετάσχει στις εξετάσεις. Από πουθενά δεν προκύπτει η περαιτέρω προϋπόθεση της ματαιώσεως ή ακυρώσεως των εξετάσεων, πολύ δε περισσότερο από τη διάταξη του Κανονισμού Λειτουργίας Δ.Ο.Υ. (την π.δ.16/89,105) που επικαλέστηκε η διοίκηση.

Ενδιαφέρει όμως ο ισχυρισμός της Διευθύνσεως Πιστοποίησης της Γνώσης Ξένων Γλωσσών, ότι η κυρία Σ. Τ. απασχόλησε «όλους τους εμπλεκόμενους στο σύστημα πιστοποίησης», «σε όλα τα στάδια του διαγωνισμού», «ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι, όπως προέκυψε μετά την έκδοση των αποτελεσμάτων, δεν παρουσιάστηκε με αποκλειστικά δική της ευθύνη στο εξεταστικό κέντρο για να εξεταστεί». Ο ισχυρισμός αυτός ενδιαφέρει, διότι προδίδει από την πλευρά της διοικήσεως μια κακοπιστία ασύμβατη με τη λογική της καλής διοικήσεως. Διότι είναι

προφανές, ότι, αν χρειάστηκε να απασχοληθούν κάποιιοι εκ των εμπλεκομένων στο σύστημα πιστοποίησης με την περίπτωση της κυρίας Σ. Τ., στο διάστημα από την προσέλευση της τελευταίας στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Λάρισας με τη βούληση ανακλήσεως της αιτήσεως συμμετοχής και μετά, αυτό οφείλεται αποκλειστικά στην παράνομη άρνηση της διοικήσεως, να δεχτεί την ανάκληση της αιτήσεως της κυρίας Σ. Τ., ή/και στην παράλειψη των οργάνων της συγκεκριμένης υπηρεσίας, να την καθοδηγήσουν ως όφειλαν, σχετικά με την εξάσκηση του δικαιώματος ανακλήσεως. Περαιτέρω, και ανεξαρτήτως της τελευταίας αυτής παρατηρήσεως, είναι το λιγότερο ανακριβές ότι η κυρία Σ. Τ. απασχόλησε όλους τους εμπλεκομένους στο σύστημα πιστοποίησης, αφού οπωσδήποτε δεν απασχόλησε διόλου στην ουσιαστική εργασία πιστοποίησης τους κατ' εξοχήν εμπλεκομένους, δηλαδή τους εξεταστές και επιτηρητές, η πραγματική εργασία των οποίων (πρέπει να) είναι αυτή που καθιστά αναγκαία τη συνολική δαπάνη των €2.700.000, και όχι φυσικά οι πρωτοκολλήσεις και λοιπές σφραγίδες.

Η άποψη τέλος που εξέφρασε η διοίκηση, ότι η κυρία Σ. Τ. επιχειρεί με τις ενέργειές της να αμφισβητήσει την αξιοπιστία του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας, είναι κατά τη γνώμη μας απαράδεκτη. Πρέπει να επισημάνουμε σχετικά, ότι η κυρία Σ. Τ. ασκεί το δικαίωμά της να ανακαλέσει την αίτηση συμμετοχής και να ζητήσει την επιστροφή του παραβόλου.

Β. Ως προς τη γενική σκοπιμότητα και δικαιοσύνη της δυνατότητας επιστροφής των παραβόλων

Το παράβολο συμμετοχής στις εξετάσεις του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας έχει βεβαίως ανταποδοτικό χαρακτήρα, και αποσκοπεί στην κάλυψη (μέρους) των δαπανών του δημοσίου κατά τη διεξαγωγή τους. Οι δαπάνες αυτές εξαρτώνται απολύτως από τον αριθμό των εκάστοτε εξεταστέων, και βάσει του αριθμού αυτού, αριθμού που προκύπτει από τις αιτήσεις συμμετοχής, πρέπει να προϋπολογίζονται. Δεν είναι διόλου επιθυμητό, ενόψει της δυνατότητας ανακλήσεως της αιτήσεως συμμετοχής και απολήψεως του παραβόλου, να βρίσκεται εκ των υστέρων το δημόσιο στη δυσάρεστη θέση, να δαπανά, από τα χρήματα των φορολογουμένων, ποσά πολλαπλάσια εκείνων που αντιστοιχούν στην εξυπηρέτηση των πράγματι ενδιαφερομένων. Για το λόγο αυτό, είναι αλήθεια, ότι η πρόβλεψη της καταβολής χρηματικού ποσού για τη συμμετοχή στις εξετάσεις, μπορεί να έχει και το ρόλο της διασφάλισης, ότι αυτός που δηλώνει ότι θα συμμετάσχει, πράγματι θα το κάνει.

Ενόψει αυτού, είμαστε της γνώμης, ότι θα έπρεπε ίσως ο νομοθέτης, κατά την κατάστρωση των σχετικών κανόνων δικαίου, να προβλέψει κάποια παρέκκλιση, για την περίπτωση των εξετάσεων του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας, από το γενικό κανόνα της χωρίς συνέπειες δυνατότητας ανακλήσεως της αιτήσεως συμμετοχής. Αυτό όμως ο νομοθέτης δεν το έκανε, και δεν μπορεί να το κάνει η διοίκηση στη θέση του δι' εγκυκλίου. Εναπόκειται στη Βουλή (και μόνο) να κρίνει σχετικά, και να προχωρήσει ενδεχομένως σε συμπλήρωση για το μέλλον των σχετικών διατάξεων, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις *de lege ferenda* σχετικές παραμέτρους, που δεν καθιστούν άλλωστε ενδεδειγμένο έναν, κατά το πρότυπο της επίμαχης εγκυκλίου διαταγής, γενικόν αποκλεισμό επιστροφής του παραβόλου αδιακρίτως.

Ο γενικός κανόνας της δυνατότητας ανακλήσεως της αιτήσεως του διοικουμένου, αποτελεί εν προκειμένω εύλογη απόκλιση στο διοικητικό δίκαιο, από το γενικό κανόνα ότι τα συμφωνημένα πρέπει να τηρούνται, απόκλιση που προσιδιάζει στην

ιδιαίτερη σχέση μεταξύ της διοικήσεως και του διοικουμένου. Εξ ου ο απολύτως εύλογος κανόνας της ΚΔιΔιαδ3§2, σύμφωνα με τον οποίο μπορεί ο διοικούμενος, όσο δεν έχει εκδοθεί η διοικητική πράξη, να ανακαλέσει την αίτηση, χωρίς συνέπειες, ακόμη και αν αυτό συνεπάγεται κάποια ζημία για το δημόσιο, το οποίο ενδέχεται πράγματι να έχει προβεί σε συνήθως αμελητέα προπαρασκευαστικά έξοδα ή ενέργειες. Επειδή όμως ενδέχεται ενίοτε τα έξοδα αυτά ή οι ενέργειες να μην είναι, στο σύνολό τους ίσως, αμελητέα, ευλόγως προβλέπεται, ότι μπορεί σε ειδικότερες περιπτώσεις να ορίζεται, στο νόμο, άλλως. Το τί θα ορίζεται όμως δεν επιτρέπεται, από δικαιοπολιτικής απόψεως, να εξικνείται μέχρι του σημείου να είναι η συμπεριφορά της διοικήσεως εγωιστικότερη και αυτής που γίνεται ανεκτή στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών, αλλά θα πρέπει, εφόσον περιορίζεται το δικαίωμα ανακλήσεως, να υπάρχει ειδικότερη μέριμνα για τις περιπτώσεις όπου υπάρχει σοβαρός λόγος ανακλήσεως, και να μην αποκλείεται η ανάληψη των ποσών που θα συνιστούσαν και επί ιδιωτικής διαφοράς αδικαιολόγητο πλουτισμό.

Συμπέρασμα – προτάσεις

Σύμφωνα με τα ανωτέρω θεωρούμε ότι στη συγκεκριμένη υπόθεση υπήρξε παραβίαση από την πλευρά της διοικήσεως του δικαιώματος της κυρίας Σ. Τ. να ανακαλέσει την αίτηση συμμετοχής της στις εξετάσεις του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας και να αναλάβει το χρηματικό ποσό που είχε καταβάλει. Υπήρξε συναφώς παράλειψη τηρήσεως της νομιμότητας, τόσο στα σημεία αυτά, όσο και κυρίως στην πρόβλεψη δια της εγκυκλίου διαταγής της Διεύθυνσης Πιστοποίησης Ξένων Γλωσσών υπ' αριθ. 33612/ΚΒ/7-4-2004, ότι «το παράβολο δεν επιστρέφεται». Υπήρξε δε, εκτός των ανωτέρω, και περαιτέρω κακοδιοίκηση, κατά το ότι απέτυχαν οι αρμόδιες υπηρεσίες να λάβουν υπόψη τους τα συγκεκριμένα δεδομένα της υποθέσεως και να ανταποκριθούν σε αυτά με επάρκεια.

Προτείνουμε:

- 1) Τη ρητή ανάκληση της ανωτέρω εγκυκλίου διαταγής ότι το παράβολο δεν επιστρέφεται, και κάθε άλλης συναφούς οδηγίας.
- 2) Την επιστροφή του ποσού των €50 στη Σ. Τ., με τους νομίμους τόκους, από την ημέρα που προσήλθε αυτή για να δηλώσει στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Λάρισας, ότι δεν επιθυμεί να συμμετάσχει στις εξετάσεις, και αν δεν είναι δυνατή η διακρίβωση της ημέρας αυτής, από 1^{ης} Μαΐου 2004.
- 3) Τη σύσταση, εκ μέρους του υπουργού, προς τη Γενική Διεύθυνση Πιστοποίησης Ξένων Γλωσσών, ότι θα πρέπει να αντιμετωπίζει με καλή πίστη τους διοικουμένους και να επιδεικνύει μεγαλύτερη ανοχή στην άσκηση υπ' αυτών των δικαιωμάτων τους.
- 4) Τη νέα μελέτη των σχετικών διατάξεων του ν.2740/99 περί του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας, και την επισταμένη διερεύνηση του ενδεχομένου, να προταθεί στη Βουλή των Ελλήνων, η εισαγωγή τροποποίησης, προς την κατεύθυνση του περιορισμού του δικαιώματος των ενδιαφερομένων να ανακαλούν τις σχετικές αιτήσεις τους, με ειδικότερη όμως μέριμνα για τις περιπτώσεις όπου υπάρχει σοβαρός λόγος ανακλήσεως, και χωρίς να αποκλείεται σε κάθε περίπτωση η ανάληψη των ποσών που θα συνιστούσαν και επί ιδιωτικής διαφοράς αδικαιολόγητο πλουτισμό.

Η Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη

Καλλιόπη Σπανού

Πληροφορίες: 2107289808, 2107289715
Ειδικός Επιστήμονας Μιχάλης Ρουμेलιώτης
Βοηθός Επιστήμονας Ασημίνα Καλαϊντζή

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Οι σχετικές διατάξεις του ν.2740/99 «Κρατικό Πιστοποιητικό Γλωσσομάθειας και άλλες διατάξεις», ορίζουν τα εξής:

«Άρθρο 1: Θεσμοθέτηση

§1. Θεσμοθετείται κρατικό πιστοποιητικό γλωσσομάθειας, το οποίο χορηγείται κατά τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία που προβλέπονται στα επόμενα άρθρα.

Άρθρο 2: Εξετάσεις

§1. Το πιστοποιητικό χορηγείται, ύστερα από προφορικές και γραπτές εξετάσεις, που διενεργούνται τουλάχιστον μία φορά κάθε έτος, χωριστά για κάθε επίπεδο.

§3. Όσοι μετέχουν στις εξετάσεις καταβάλλουν στο δημόσιο ταμείο παράβολο χρηματικού ποσού, το ύψος του οποίου και η διαδικασία καταβολής του και είσπραξής του καθορίζονται με απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών.

Άρθρο 4: Διαδικασία εξετάσεων

§1. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση της Κεντρικής Εξεταστικής Επιτροπής, προκηρύσσεται η διεξαγωγή των εξετάσεων για την πιστοποίηση της γνώσης μιας ή περισσότερων ξένων γλωσσών και καθορίζεται ο χρόνος και ο τόπος διεξαγωγής, καθώς και η προθεσμία υποβολής αιτήσεων των υποψηφίων.

§3. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων καθορίζονται τα θέματα που έχουν σχέση με την οργάνωση, τη διενέργεια των εξετάσεων, τον τρόπο γραπτής και προφορικής εξέτασης, τη διαδικασία βαθμολόγησης, την έκδοση αποτελεσμάτων, τη συγκρότηση των οργάνων και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια που απαιτείται για την ολοκλήρωση των ανωτέρω διαδικασιών.

§5. Η έκδοση των αποτελεσμάτων γίνεται με πίνακα επιτυχίας που καταρτίζεται από την Κεντρική Εξεταστική Επιτροπή και υποβάλλεται στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων προς επικύρωση. Μετά την επικύρωσή τους, οι πίνακες επιτυχίας δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Με βάση τους πίνακες αυτούς η κατά την παράγραφο 6 του άρθρου 3 Διεύθυνση Πιστοποίησης της Γνώσης Ξένων Γλωσσών εκδίδει και χορηγεί στους ενδιαφερομένους πιστοποιητικό Γνώσης Ξένης Γλώσσας, ο τύπος του οποίου καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Άρθρο 7: Κάλυψη δαπανών

Οι δαπάνες που προκαλούνται από τις ρυθμίσεις του παρόντος για το τρέχον έτος και για τα πέντε (5) επόμενα έτη αναμένεται να καλυφθούν από την αύξηση των δημόσιων εσόδων που θα προέλθει από την εφαρμογή της διατάξεως της παρ. 3 του άρθρου 2. Σε περίπτωση που αυτό δεν καταστεί εφικτό, η διαφορά της δαπάνης βαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ΚΑΕ 5184 του Φ 19-110.»

Το χρηματικό ποσό της §3 του άρθρου 2 του ν.2740/99 καθορίστηκε με την κοινή υπουργική απόφαση υπ' αριθ. 40180/ΚΒ/3-5-2004 «Καθορισμός παραβόλου για τις εξετάσεις Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας (ΚΠΓ)»:

«Ορίζουμε τα υπέρ του Δημοσίου καταβαλλόμενα παράβολα για συμμετοχή στις εξετάσεις για την απόκτηση του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας (ΚΠΓ), ως εξής:

...

2. πενήντα ευρώ (50,00 €) για το επίπεδο Β2 «Καλή γνώση της ξένης γλώσσας».

...

Τα παραπάνω ποσά θα εισπράττονται από τις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.) στον Κ.Α.Ε. 3741 με κατονομασία «Παράβολα από κάθε αιτία.»»

Η διαδικασία των εξετάσεων καθορίστηκε με την υπουργική απόφαση υπ' αριθ. 60043/ΚΒ/20-6-2003. Οι σχετικές διατάξεις έχουν ως εξής:

«Άρθρο 2: Δικαιολογητικά τρόπος υποβολής

§1. Οι υποψήφιοι/ες υποβάλλουν ... στις Διευθύνσεις ή/και τα Γραφεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

α) Αίτηση-Μηχανογραφικό δελτίο υποψηφίου στο οποίο αναφέρονται η γλώσσα ή οι γλώσσες για τις οποίες θα εξετασθεί ο υποψήφιος.

β) Παράβολο δημοσίου σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 3 του Ν. 2740/1999 (ΦΕΚ 186 Α') και τη με αριθ. πρωτ. Κ.Υ.Α. ΚΒ/46/17.4.2001 (Φ.Ε.Κ. 703/Β'/6-6-2001), όπως τροποποιήθηκε με την κοινή υπουργική απόφαση 15987/ΚΒ/ 16.2.2003 (ΦΕΚ 191 τ. Β').

γ) Μια φωτογραφία του υποψηφίου για το δελτίο εξεταζομένου.

Άρθρο 3: Προκηρύξεις πρόγραμμα εξετάσεων εξεταστέα ύλη εξεταστικά κέντρα

§2. Το πρόγραμμα διεξαγωγής των εξετάσεων καταρτίζεται από τη Διεύθυνση Πιστοποίησης της Γνώσης Ξένων Γλωσσών του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠ.Ε.Π.Θ.) και ανακοινώνεται στις Διευθύνσεις και τα Γραφεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του ΥΠ.Ε.Π.Θ., δημοσιοποιείται στα Μ.Μ.Ε. (εφημερίδες, ραδιόφωνο, τηλεόραση) και μέσω της ιστοσελίδας του ΥΠ.Ε.Π.Θ. www.yperpeth.gr/kpgr, το αργότερο 10 ημέρες πριν από την έναρξη των εξετάσεων γραπτών και προφορικών.

§7. Οι υποψήφιοι/ες προσέρχονται για εξέταση αποκλειστικά στο ορισμένο για αυτούς/ές Ε.Κ. ...

Άρθρο 4: Κατανομή των υποψηφίων στις αίθουσες έλεγχος ταυτοπροσωπίας

§1. Οι θέσεις των υποψηφίων στις αίθουσες των Ε.Κ. είναι καθορισμένες, και κάθε υποψήφιος καταλαμβάνει τη συγκεκριμένη θέση που ορίζεται με αλφαβητική σειρά με την οποία φέρεται γραμμένος στον ενιαίο κατά γλώσσα κατάλογο των υποψηφίων που ανήκουν στο ίδιο Ε.Κ. Η αρμόδια επιτροπή σε κάθε Ε.Κ., με βάση οριστικό ενιαίο κατά γλώσσα αλφαβητικό ονομαστικό κατάλογο των υποψηφίων, καταρτίζει κατά κτίριο και αίθουσα ονομαστικές καταστάσεις τις οποίες, μία (1) τουλάχιστον ημέρα πριν από την έναρξη των εξετάσεων, αναρτά στην είσοδο του Ε.Κ. ώστε να μπορεί να διαπιστώσει εύκολα κάθε υποψήφιος/α σε ποιο συγκεκριμένο κτίριο και αίθουσα υπάρχει η προορισμένη γι' αυτόν/ήν θέση.»

Στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ΚΔιΔιαδ) ορίζεται ότι:

«Άρθρο 3: Αιτήσεις προς τη Διοίκηση

§2. Ο ενδιαφερόμενος μπορεί, πριν από την έκδοση της διοικητικής πράξης, να παραιτηθεί από την αίτησή του, χωρίς συνέπειες, εκτός αν υπάρχει ειδική αντίθετη

ρύθμιση. Ανάκληση της παραίτησης δεν μπορεί να γίνει.»

Στον Αστικό Κώδικα (ΑΚ) ορίζεται ότι:

«Κεφάλαιο 38^ο: Αδικαιολόγητος πλουτισμός

Άρθρο 904: Έννοια

§1. Όποιος έγινε πλουσιότερος χωρίς νόμιμη αιτία από την περιουσία ή με ζημία άλλου έχει υποχρέωση να αποδώσει την ωφέλεια. Η υποχρέωση αυτή γεννιέται ιδίως σε περίπτωση παροχής αχρεώστητης ή παροχής για αιτία που δεν επακολούθησε ή έληξε ή αιτία παράνομη ή ανήθικη.

Άρθρο 909:

Η υποχρέωση για απόδοση ...αποσβήνεται, αν ο λήπτης δεν είναι πια πλουσιότερος κατά το χρόνο της επίδοσης της αγωγής.

Άρθρο 910:

Από την επίδοση της αγωγής ο λήπτης ευθύνεται κατά τις γενικές διατάξεις των άρθρων 346 και 348.

Άρθρο 912:

§1. Σε περίπτωση απαίτησης για αιτία που δεν επακολούθησε ή έληξε ο λήπτης, αφότου όφειλε να προβλέψει την αναζήτηση, ευθύνεται για ό,τι έλαβε σαν να είχε επιδοθεί η αγωγή.»

Στο ν.2362/95 περί δημοσίου λογιστικού ορίζεται ότι:

«Άρθρο 12 : Αποδεικτικά εισπράξεως

§1. Αποδεικτικά εισπράξεως είναι τα παραστατικά στοιχεία, μηχανογραφικά ή μη, που εκδίδονται από τα αρμόδια για την είσπραξη δημοσίων εσόδων όργανα και αποδεικνύουν την εξόφληση της οφειλής.

...

§3. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών επιτρέπεται η είσπραξη ορισμένων δημοσίων εσόδων με τη διάθεση από τις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες και τα Τελωνεία ειδικών εντύπων, αντί της εκδόσεως των αποδεικτικών εισπράξεως της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού.

Με την απόφαση αυτή καθορίζεται ο τύπος των ειδικών εντύπων, η χρονολογία ενάρξεως της κυκλοφορίας τους, ο τρόπος επιστροφής τους, όταν συντρέχει τέτοια περίπτωση, η στρογγυλοποίηση των πληρωτέων ποσών και κάθε σχετική λεπτομέρεια...»

Σε εκτέλεση της τελευταίας αυτής διατάξεως, εκδόθηκε η υπ' αριθ. 1093246/5486/0016/16-10-2000 υπουργική απόφαση, «Καθορισμός κατηγοριών και κλάσεων των Ειδικών Εντύπων παραβόλων σε Ευρώ», σύμφωνα με την οποία:

ΣΤ. Γενικά

§10. Για την επιστροφή του προϊόντος των εντύπων παραβόλων, απαιτείται η συμπλήρωση από την υπηρεσία που κατά περίπτωση προορίζονταν για υποβολή, της πράξης επιστροφής, που υπάρχει στην πίσω όψη αυτών.

Η συμπλήρωση της πράξης επιστροφής είναι υποχρεωτική από την υπηρεσία που ο

ενδιαφερόμενος αναγράφει στα έντυπα, ακόμη και αν δεν έχει κατατεθεί σ' αυτήν.

Στην πράξη επιστροφής εκτός από τον τίτλο της υπηρεσίας, την υπογραφή και τη σφραγίδα, υποχρεωτικά αναγράφεται και το ονοματεπώνυμο του αρμοδίου οργάνου, που διατάσσει την επιστροφή.

...

Μετά τη συμπλήρωση από την αρμόδια υπηρεσία της πράξης επιστροφής, για μεν τις χειρόγραφες Δ.Ο.Υ., τα έντυπα καθίστανται τα ίδια τίτλοι πληρωμής για δε τις Δ.Ο.Υ. TAXIS εκδίδεται Α.Φ.Ε.Κ. Και στις δύο περιπτώσεις τα σχετικά δικαιολογητικά στέλνονται στις Υ.Δ.Ε. για την έκδοση των σχετικών συμψηφιστικών Χ.Ε.Π. και μέχρι την έκδοση και αποστολή αυτών στις Δ.Ο.Υ., τα πληρωτέα ποσά εμφανίζονται λογιστικά ως αντίτιμα.

Οι ανωτέρω επιστροφές γίνονται από οποιαδήποτε Δ.Ο.Υ. και όχι κατ' ανάγκην από αυτή που ο πολίτης προμηθεύτηκε τα έντυπα.

Σχετική είναι και η πρόβλεψη της παλαιότερας διατάξεως του άρθρου 105 του Κανονισμού Λειτουργίας Δ.Ο.Υ. (π.δ.16/89).

«Επιστροφή ποσών που έχουν εισπραχθεί οίκοθεν.

§1. Στις περιπτώσεις επιστροφής παραβόλων ή δικαστικών εξόδων και τελών, γιατί ακυρώθηκε δικαστική απόφαση ή ματαιώθηκε η δίκη ή βγήκε αθωωτική απόφαση για την επιστροφή απαιτούνται:

α. Αίτηση του δικαιούχου στην Δ.Ο.Υ., που έβγαλε το παράβολο.

β. Απόσπασμα της σχετικής απόφασης.

γ. Το διπλότυπο είσπραξης.

Όταν γίνεται επιστροφή παραβόλου γιατί δεν χρησιμοποιήθηκε, το πιο πάνω απόσπασμα αντικαθίσταται με πράξη για τη μη χρησιμοποίησή του, που γίνεται πάνω στο παράβολο, και η οποία υπογράφεται από τον Προϊστάμενο της αρχής που κατατέθηκε ή από τον Πρόεδρο Επιτροπής και τον Γενικό Γραμματέα αυτής ή από τον αρμόδιο γραμματέα του Συμβουλίου της επικρατείας, του Ελεγκτικού Συνεδρίου και των Δικαστηρίων...»